

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckt motion om åtgärder för att sprida kännedom om riksdagens uttalanden i samband med tillkomsten av ny lagstiftning.

Första lagutskottet har behandlat en i andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 381, av herr *Anners*. I motionen föreslås riksdagen hos Kungl. Maj:t anhålla om en undersökning om lämpliga åtgärder för att rikta uppmärksamheten på och hos de lagtillämpande myndigheterna sprida kännedom om riksdagens uttalanden i samband med tillkomsten av ny lagstiftning.

Motionen

Till stöd för sitt yrkande anför motionären följande.

Enligt författningsutredningens grundlagsförslag skall framgent lagstiftningsmakten ligga hos riksdagen allena. Även enligt nuvarande rättsordning, då lagstiftningsmakten formellt är delad mellan Kungl. Maj:t och riksdagen, har det blivit konstitutionell sedvana att riksdagen är den statsmakt som har sista ordet rörande lagstiftningens utformning. Lagarnas förberedande ligger däremot i Kungl. Maj:ts hand.

Under angivna förhållanden måste det rimligen vid lagarnas tillämpning vara av stor vikt att den som har att tillämpa lagen verkligen känner till vad lagstiftaren — däribland också riksdagen — avsett med lagverket. I editioner av lagar bör därför uppmärksamhet ägnas åt vad vederbörande riksdagsutskott anført, i den mån utskottets utlåtande bifallits av riksdagen. Även om riksdagen icke ändrat lagtextens ordalydelse, kan dock dess uttalande vara av stort intresse. Exempelvis i anledning av väckta motioner kan riksdagen ha gjort uttalanden som måhända preciserar lagtextens innebörd eller i andra fall ger en ny nyans åt lagrummet. Då fråga är om tillämpning av allmänna skälighetskriterier eller om generella undantagsbestämmelser kan riksdagens uttalanden tjäna att närmare ange i vilka fall enligt riksdagens mening det ifrågavarande stadgandet är avsett att användas.

Uppenbarligen är det angeläget att riksdagens uttalanden kommer till klart uttryck i de kommentarer som utges rörande olika lagar, så att icke domare, advokater och ämbetsmän av olika slag, vilka ej har tillgång till riksdagstrycket men väl till kommentarer eller liknande editioner, förblir i okunnighet om vad riksdagen avsett med lagregeln i fråga.

I huvudsak utges alla kommentarer för närvarande på enskilt initiativ. Detta gäller också standardverket på området *Nytt juridiskt arkiv del II*.

Det finns icke anledning att på denna punkt påfordra någon ändring. Där- emot synes det ligga i allmänt intresse att undersöka vad som kan göras för att i vidgad omfattning göra riksdagens uttalanden i lagstiftningsfrågor tillgängliga för dem som har lagtillämpningen om hand.

En sådan undersökning, som ej kan vara av mera invecklad art, torde utan svårighet kunna företagas inom justitiedepartementet.

Utskottet

Syftet med förevarande motion är att få till stånd åtgärder för att rikta uppmärksamheten på riksdagens uttalanden i samband med tillkomsten av ny lagstiftning och för att hos de lagtillämpande myndigheterna sprida kännedom om dessa uttalanden. I motiveringen understrykes betydelsen av att domare, advokater med flera icke förblir i okunnighet om vad riksdagen avsett med antagna lagbestämmelser. Några belägg för att härvidlag skulle råda mindre tillfredsställande förhållanden anföres emellertid icke i motionen. Utskottet har ej heller på annat sätt fått kännedom om något som tyder på en tendens hos dem, som i offentlig tjänst eller eljest sysslar med lagtolkning och lagtillämpning, att förbise eller otillräckligt beakta riksdagens uttalanden.

Beträffande möjligheterna att direkt utnyttja riksdagstrycket må framhållas att det icke torde erbjuda några speciella svårigheter för personer, som skall taga ställning till lagtolkningsfrågor, att skaffa sig en klar bild av vad som förekommit vid lagärendenas riksdagsbehandling. Svensk författningssamling upptager vid varje publicerad lag en hänvisning till proposition, utskottsutlåtande och riksdagsskrivelse. Det är sålunda en enkel sak att rekvirera erforderliga delar av trycket. För den som vill mera översiktligt orientera sig i fråga om riksdagens lagbeslut finnes ändamålsenliga hjälpmedel, bl. a. i den uppslagsbok som för varje riksdagssession fortlöpande utgives på uppdrag av riksgäldsfullmäktige och i de kortfattade redogörelser för lagstiftningsfrågor i riksdagen som regelmässigt inflyter i Svensk juristtidning.

Vad angår de på enskilt initiativ tillkomna lagkommentarer, som motionären särskilt berört, torde få nämnas att dessa i allmänhet utgöres av lagtext jämte rent objektivt hållna framställningar av lagmotiven, huvudsakligen i form av utdrag av sakkunnigbetänkanden, departementschefsanföranden och utskottsutlåtanden samt i förekommande fall anmärkningar angående praxis. Såvitt utskottet kunnat finna, bör garantien för att riksdagsuttalandena får sin rätta plats i dylika framställningar rimligen ligga i utgivarnas naturliga strävan att åstadkomma praktiskt användbara och tillförlitliga arbeten. I vart fall torde anledning ej föreligga att genom någon form av åtgärder från statsmakternas sida söka påverka utformningen av sådana kommentarer.

Slutligen må erinras om att överordnade förvaltningsmyndigheter har möjlighet att genom cirkulärskrivelser fästa underordnade myndigheters uppmärksamhet på motivuttalanden, som är av särskild betydelse för dessas verksamhet.

Under hänvisning till det sålunda anförda får utskottet hemställa,
att förevarande motion, II: 381, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 mars 1964

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Ahlkvist, Erik Svedberg, Per-Olof Hansson, Arvidson, Wikner, Ferdinand Nilsson*, fru Segerstedt Wiberg* och herr Helge Karlsson;

från a n d r a kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren, fru Johansson*, fru Boman, herrar Östrand, Svensson i Vä, Ekström i Björkvik och Gustafsson i Borås.

* Ej närvarande. vid utlåtandets justering.